

Kufr aneb význam slova

PhDr. Kamila Balharová, ZŠ Tábořská, Praha

Dominantní složka	Komunikační a slohová výchova
Vztah k dalším podkapitolám	Jazyk – netradiční výklady a cvičení
Ročník	8.–9.
Anotace	Pomocí zábavné hry na motivy známé televizní soutěže si žáci procvičí znalost termínů, se kterými se dosud setkávali ve výuce českého jazyka na 2. stupni. Díky této motivační hře si užijí spoustu legrace a přitom se učí a procvičují češtinu.
Časový rámec	krátkodobá aktivita jako doplnění hodiny nebo 1 vyučovací hodina
Klíčová slova	termíny, komunikace, význam slova, práce s dechem, mluvený projev

Obsah

Metodika	1. Metodický přehled	2
	2. Úvod	2
	3. Metodický komentář	2
	3.1 Varianty	2
	3.2 Plavba přes rybník do přístavu	3
	3.3 Hodnocení a reflexe	3
	4. Závěr	4
	5. Zdroje	4
Materiál	Přílohy pro učitele č. 1–7	5–11

D

2.10

1. Metodický přehled

Klíčové kompetence	komunikativní, k učení, sociální a personální
Vztah k průřezovým tématům	Osobnostní a sociální výchova
Výukové metody a strategie	skupinová práce

2. Úvod

Tato hra je inspirovaná televizní soutěží nazvanou Kufr, jejíž důležitou součástí bylo **hádání slov podle nápovědy**. Vhodnost nápovědy významu slova ovlivňovala počet slov, který skupina uhádla za určený časový limit.

Základním předpokladem úspěšnosti je **znalost pojmů ze všech složek předmětu český jazyk a literatura** (jazyk, literatura i komunikační výchova a sloh). Ty, se kterými se žáci ještě nesešli, doporučujeme vyřadit.

3. Metodický komentář

Rozstříháme kartičky z přílohy a vyřadíme z nich ty pojmy, které žáci ještě neznají. Ostatní kartičky budou tvořit základ hry.

Na začátku hodiny rozdělíme žáky do menších skupin. Skupina vybere jednoho ze svých členů. Ten se postaví proti své skupině a my (učitel) za něj.

Nyní ukazujeme skupině kartičky s pojmy tak, aby je vybraný žák neviděl.

Členové skupiny se snaží **vysvětlit obsah pojmu** na kartičce. Mohou použít **synonyma, slova významem podřazená, dramatizaci a podobně**.

Vybraný žák má tento úkol:

■ *Podle nápovědy se pokus uhodnout slovo, které je na kartičce. Pokud ho uhodneš, skupina dostane bod.*

Skupina se snaží získat co nejvíce bodů za určený časový úsek (například 5 minut).

3.1 Varianty

Varianta 1

Hru hrajeme na začátku hodiny, soutěží vždy pouze jedna skupina. Výsledky zaznamenáváme. Až se vystřídají všechny skupiny, můžeme hru vyhodnotit.

Výhoda – hra nezabere moc času, žáky na začátku hodiny motivuje, připomeneme pojmy používané v češtině, podle typu hodiny můžeme vybrat okruh pojmů.

Nevýhoda – poslední skupiny již znají styl hry, mohou si promyslet strategie.

Varianta 2

Celou hru uskutečníme v jedné hodině, vystřídáme všechny skupiny. Před začátkem hry vylosujeme pořadí, jak za sebou budou jednotlivé skupiny následovat.

Výhoda – všechny skupiny jsou na tom podobně se vstupními znalostmi. Pouze pozorné sledování hry jim může napovědět významy slov, které neznají.

Nevýhoda – velká část hodiny je zdánlivě monotónní, může upadat pozornost, hlavně těch skupin, které již soutěžily.

Při této variantě je dobré vložit mezi soutěžení jednotlivých skupin nějakou aktivitu, do které jsou zapojeni všichni žáci, například dále popsanou hru Plavba...

3.2 Plavba přes rybník do přístavu

Vytvoříme z papíru tolik kuliček (nebo lodiček), kolik máme skupin. Na lavicích, kde se bude soutěžit, vyznačí přístavy například barevnou izolepou nebo položí dvě tužky na stůl. Žáci z jedné skupiny se postaví libovolně kolem stolu – rybníka. Zadání hry zní:

- *Pokuste se dostat foukáním kuličku z jedné strany lavice na druhou – z jednoho přístavu do druhého.*
- *Přitom se nesmíte dotknout rukou lavice ani kuličky. Kulička se pohybuje pouze za pomoci proudu vzduchu – větru.*

Vyhrává skupina, které se nejdříve podaří dostat kuličku – lodičku do přístavu při dodržení všech pravidel. Pokud kulička spadne na zem, skupina nepokračuje ve hře.

V této hře záleží na tom, jak kdo dokáže pracovat s dechem, jak má silný výdechový proud, i na tom, jak se ve skupině dokáží domluvit, kdo zrovna bude foukat.

Pokud jsme použili hru Plavba..., rozebereme s žáky i to, jak **správná práce s dechem usnadňuje a zefektivňuje náš mluvený projev**. Lze zde připomenout znalosti z biologie člověka o tom, kde se hlas tvoří, že hlas vzniká právě při výdechu, že **dlouhý výdech může ovlivnit i intonaci**. Ti, kteří se nedokáží nadechnout v místech, která jsou k tomu z hlediska porozumění textu důležitá, mohou způsobit nedorozumění, nepochopení mluvního projevu. Je to podobné, jako když napíše chybně čárku, a tím změní význam celé věty.

3.3 Hodnocení a reflexe

Na závěr hodiny je vhodné provést reflexi toho, co bylo pro žáky nejobtížnější a co naopak nejlehčí. Je to výborná zpětná vazba pro učitele.

Protože se jedná o žáky 8.–9. tříd, můžete společně naplánovat i další postup v rozšiřování znalosti termínů nejen v oblasti českého jazyka. Pokud se najdou žáci, kteří mají zájem o jiný obor a významají se v něm, mohou připravit termíny z tohoto oboru.

4. Závěr

Očekávané cíle a výstupy:

Žák

- procvičuje své komunikační dovednosti
- rozvíjí svou slovní zásobu o termíny
- spolupracuje ve skupině
- vnímá a přiřazuje správný význam slova
- uvědomuje si význam dýchání v mluveném projevu

5. Zdroje

Balkó, Zimová: *Český jazyk pro základní školy 6*. Praha: Fortuna, 1994.

Balkó, Zimová: *Český jazyk pro základní školy 7*. Praha: Fortuna, 1998.

Balkó, Zimová: *Český jazyk pro základní školy 8*. Praha: Fortuna, 1995.

Balkó, Zimová: *Český jazyk pro základní školy 9*. Praha: Fortuna, 1996.

Příloha pro učitele č. 1 – KARTIČKY

vzkaz	oznámení
zpráva	výtah
výpisky	referát
žádost	pozdvánka
vypravování	charakteristika
životopis	nabídka
objednávka	stížnost
diskuse	líčení

D**2.10**

Příloha pro učitele č. 2 – KARTIČKY

výklad	přednáška
úvaha	úvodník
komentář	interview
reportáž	cestopis
fejton	recenze
anekdota	autobiografie
er-forma	ich-forma
báje	biografie

D**2.10**

Příloha pro učitele č. 3 – KARTIČKY

bajka	epos
balada	horor
ironie	kronika
legenda	pořekadlo
personifikace	pověst
pohádka	povídka
příslloví	próza
román	poezie

D**2.10**

Příloha pro učitele č. 4 – KARTIČKY

elegie	kaligram
epigram	óda
sonet	rým
strofa	rytmus
verš	metafora
epiteton	metonymie
balet	činohra
opera	dialog

D**2.10**

Příloha pro učitele č. 5 – KARTIČKY

dramatik	dramaturg
groteska	choreograf
kabaret	komedie
libreto	opereta
premiéra	repríza
režisér	scénář
tragédie	koncovka
podmět	přívlastek

D**2.10**

Příloha pro učitele č. 6 – KARTIČKY

předmět	přísudek
příslovečné určení místa	příslovečné určení času
příslovečné určení způsobu	příslovečné určení příčiny
souhláska	samohláska
písmeno	hláska
skloňování	časování
slang	nářečí
synonyma	homonyma

D

2.10

Příloha pro učitele č. 7 – KARTIČKY

antonyma	argot
stupňování	souvětí
věta jednoduchá	terminologie
odvozování	infinitiv
přechodník	zdrobněliny
doplněk	přechylování
zkratka	znělost
neznělost	slovosled

D**2.10**

